

28

ויחתי (חשב"ס)

שמעון ולוי - יהודה

עיון גם גליונות זיחתי חש"ח, חש"ט

א. שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרוהיהם בסודם אל תבוא בפסי ונקהלם אל תחד כבודי.

רמב"ן ד"ה שמעון ולוי אחים:
יאמר שהם בעלי אחוה, כי יחס לנכס על אחותם, ילמד עליהם זכות, כי בקנאתם אל האחוה עשו מה שעשו, לומר שאין ראויים לעונש גדול, ולא החטא ראוי לכחול להם, כי הוא חמס. והנכחון בעיני שאומר, כי שמעון ולוי אחים גמורים דומים ומתאחים, זה לזה בעצמם וטענתם. וכן פרטתי (בש"ק ל"ד), כי יעקב קצף על שמעון ולוי בהרגם אנשי העיר בעבור שמעון חמס, כי הם לא חטאו לחץ כלל ובאו בברית ונסולו ואולי ישבונו אל ה' ולחיד כולם בכלל אנשי בית אברהם וטן הנפש אשר עשו, ועוד חרה לו, שלא יאמרו, כי בעצתו נעשה הדבר ויהיה חלול ה' שיעשה הנביא חמס ושווד, וזה טעם "בסודם אל תבוא בפסי" - התנצלות על שלא היה בסודם בענותם במרמה (ל"ד י"ג) ונקהלם לא נחיתו, כשאנו על העיר והרגום, ולכן יקלל אפס ועברתם.

- (א) מה התנדל בין שני פירושי הרמב"ן לטלה "אחים" ואיזה מהם נראה לך יותר כמתאים לשטונו של סקרא?
- (ב) מה פירוש דברי הרמב"ן "ויהיו כולם טן הנפש אשר עשו"?
- (ג) מה הן שתי הסבוכן דהריון אפר על יעקב לדעת הרמב"ן?
- (ד) הסבר את המסומן בקו.
- (ה) מה מוסיון כאן הרמב"ן בהתנגדותו לשעשה שמעון ולוי על מה שאמר בפרשת וישלח (עיון ל"ג פסוק י"ג רמב"ן ד"ה ויעבו בני יעקב את שכם ואת חמור בארמה) ומדוע הביא הרמב"ן נקודה חדשה זו כאן ולא שם?
- (ו) איך מפרש הרמב"ן את המלים "אל תבוא" - "אל תחד" ומה היא חולשת פרוש זה?

ב. שאלות ודיוקים ברש"י:

(1) ה' ד"ה שמעון ולוי אחים: בעצה אחת על שכם ועל יוסף... (ל"ז י"ט) "ויאמרו איש אל אחיו ועחה לכו ונהרגהו". מי חמס? אם תאמר: ראובן ויהודה, הרי לא חסכינו בהריגתו; אם תאמר: בני השפחות הרי לא היה שנתן שליטה, שנאמר (ל"ז) "והוא עבר את בני בלחה ואת בני זלפח"; (ואם תאמר): יששכר וזבולון - לא היו קדברים בשני אחיהם הגדולים חמס! על כרחך הם שקראם אביהם "אחים".

(2) ה' ד"ה כלי חמס: אומנות זו של רציחה חמס הוא בדיחה, מברכת עשו היא, זו אומנות שלו היא ואתם חמסתם אותה היסנו.

ד"ה מכרוהיהם לשון כלי זיון, חסיון גלשונו יוני מבי"ר. בתנחומא. דבר אחר: מכרוהיהם בארץ כגורתם נהגו עצמם בכלי חמס, כמו (יחז' ט"ז ג') "מכרוהיך ומלודותיך", וזה הרגום של אויבקלוס.

(3) ד"ה נקהלם. כשיקהיל קרח כהוא מסבנו של לוי את כל העדה על משה ועל אהרן ואל תחד כבוד שם, על יתיחד עמם שמי, שני' (בסדר ט"ז) "קרח בן יצחק בן קחה בן לוי", ולא נאמר "בן יעקב" אבל בדברי הימים (דבה"י א' ר') כשנתיהסו בני קרח על הדוכו נאמר:

- (א) מה קשה לו בפסוקנו?
- (ב) מקובלנו שדרר רש"י לפרש קשי לשוני או עניני עט הרעפתו הראסונה בכתוב. הסבר, מה ראה רש"י, שלא לפרש למי התכוון חכתוב ב"ויאמרו איש אל אחיו" במקורו (בר' ל"ז י"ט), אלא לפרשו רק במקומו?
- (א) מה התנדל בין שני הפרוטים בהבנת הטענות של "כלי חמס"?
- (ב) המסכים הראב"ע עם אחד משני פירושי רש"י או בחר לו דרך טליטית? ראב"ע... והנכון בשני שהיו: טבזרת (יחז' ט"ז) "מכולותיך" ותוא חסר בי"ח, כמו (מלכים ב' ט"ז ח') "חנמצא בית ה'", (שמאל א' ב' כ"ט) "אשר צויתו מעון"; וחטעם על החמס מעשו, שאחרי שהכניסו אנשי שכם בברית - הרגום במרמה.
- (א) בעל לבוש האורה סעיר: היה מקילם, שהיא קהם דבר, זה לגנאי בטלא יזכר אל אביהם עמס, מפני שאין ראויים לכבוד זה, מחמת מעשיהם הרעים, כאלו אינם בני יעקב אביהם, שאינם חולכים בגדיהם הכסרים.

גליון ויחי

"קרח בן יצחק בן קרח בן לוי בן אא (ב) לטעם מה מביא רש"י את הפסוק מדברי ישראל".

היטיב א' ו'! הלא שם נזכר שם יעקב, ומה רגה להוכיח לענין פסוקנו כאן?

(א) מה ראה רש"י לומר "אתה צריך לפרש". מדוע בראה לו פרושו כדוק גדולי?

(ב) היכן מצאנו בפרקנו (בר' ט"ס) תופעה זו של חצי פסוק המדבר בנוכח וחציו בנסתר?

(4) ד"ה אל תחד כבודי: כבוד לשון זכר הוא ועל כרחך אתה צריך לפרש במדבר אל הכבוד, ואומר: אתה כבודי, אל תתיחד עמם! כמו (ישע' י"ד) "לא תחד אתם בקבורה".

ג. פ' ר': בסודם אל תבוא בפשי ובקהלם אל תחד כבודי

ראב"ע ד"ה בסודם אל תבוא בפשי

אמר רבי אהרן, שפרוש "אל תבוא בפשי" כמו (קהל' א' ה') "ובא חטמס", והטעם שלא ארצה להיות חוץ מעצתם. והנה פרושו היפך הדבר. כי מה טעם ל"כלי חטמס" והלא אמר לשניהם "עכרתם אותי". ובאמת, כי הסתכן יעקב ובניו על ידם, לולי "חתת אלוקים" היו מסבכים להשחית הכל. וכן פירוש "ארור אפס" ... וברצונם עקרו שור ארור, כי אפס עז, ואלה פרושים קרים בסודם אל תבוא בפשי.

אמר ר' משה הכהן ז"ל; כי "כבודי" כמו "נפשי". ורבים בספר תהלים כמוהו. ויפה פרט. כי הטעם הוא כפול כדרך הנבואות (דב' ל"ב ז') "שאל אביך", (במד' כ"ג ח') "מה אקב", והנה בסודם" כמו "בקהלם", ו"תבוא" כמו "תחד", ו"נפשי" כמו "כבודי".

ויאמר ר' יהודה בן בלעם הספרדי, טעמה ו' משה, כי כבוד הנפש הוא הגוף, כמו עדי בצואר, כטעם (תהלים ק"ג ה') "המשכיע בטוב עדיך". וראיתו (תהל' ז' ו') "וכבודי לעפר ישכון סלה".

ואבי אומר, שר' יהודה טעה, כי הנה הכתוב אומר (תהל' ל' י"ג) "למען יזטרך כבודי", (תהל' ט"ז ט') "לכן נחתי לבי ויגל כבודי, אף בשרי... שהוא הגוף! וזה "כבודי לעפר" הוא על דרך משל, שיכניס נפשו עד העפר שאין למטה הימנו; והנה אתו לו עד נאמר והוא (תהלים קי"ט כ"ה) "דבקה לעפר נפשי".

1. כיצד דוחה הראב"ע את פרושו של ר' אהרן?
2. כיצד רוצה הראב"ע לחזק את דעת ר' משה הכהן בעזרת הפסוקים דב' ל"ב ז', במדבר כ"ג ח'?
3. הסבר את המליט המסומנות בקו. וע' עלון ההדרכה.
4. הסבר את דעת אבן בלעם בפרוש פסוקנו.
- אא 5. במה מחזק תהלים ק"ג ה' את דעתו? ומהי ראיתו מתהלים ז' ו'?
6. כיצד דוחה הראב"ע את דעתו של אבן בלעם ובמה משמש לו הפסוק תהלים ט"ז ט' כראיה נגד אבן בלעם?

ד. יהודה אתה יודוך אחיך
הבאור (שלמה דובנא):

כתבתי בהקדמה כי מלת "אתה" או "אתם" או "אני" וכדומה הנבאה קודם הפעל או השם הסחובר עם הכנוי שהוא בעצמו; או אחריו איננו כמו שחשבונו הסודקים לזר ושפת יתר; רק יורה על היפך הענין הקודם לו ובאורו כמו "אבל", או על היפך הענין שאחר זה, כמו (במד' י"ד) "ומפכס אשר אמרתם לבז יהיו והבאתי אותם וידעו את הארץ אשר מאסתם בה ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה". ובאורו: בניהם יבואו אל הארץ, אבל אתם לא כן. כי אם פגריכם יפלו במדבר הזה. וכן (שמות י"ט) "והייתם לי סגולה מכל העמים, כי לי כל הארץ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". תבוא מלת "ואתם" ואחריה תי"ו לנוכח ויהיה באורו "כי לי כל הארץ" - כל העמים שלי הם ואנכי בראתי, אבל אתם - אינכם כמותם, כי בכס בחרתי - שתהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. וכן כאן (= בפסוקנו) יהיה פרושו: הנמשך היפך הקודם...

1. מה הקשי בפסוקנו?
2. במה פסוקנו הוא "הנמשך היפך הקודם"?
3. בשנים דומה "אתה" של פסוקנו ל"אתם" של במדבר י"ד (ט"א-ל"ב) מה הם שני הדמיונות?

אנו מבקשים סליחת המבורחים שיעב תגילה ממודיית לא הוצא גליון ויחי.